

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA O'QUV JARAYONIGA MOSLASHISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI VA JARAYONLARI.

Uzakbaeva Venera Abatbaevna

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq Davlat Universiteti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10899924>

Annotatsiya. Ushbu maqolada biz boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ta'lim jarayoniga moslashishning muhim jihatlarini ko'rib chiqamiz, ularning o'quv sayohatini optimallashtirish va muvaffaqiyatli ta'lim tajribasini ta'minlashga qaratilgan texnika va yondashuvlarni o'rganamiz

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinf, ta'lim, o'quv dasturlari, o'quv jarayoni, psixologik baholash, rivojlanish.

PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS AND PROCESSES OF ADAPTATION TO THE EDUCATIONAL PROCESS IN ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS.

Abstract. In this article, we examine the critical aspects of educational adaptation for elementary school students, exploring techniques and approaches to optimize their learning journey and ensure a successful learning experience.

Key words: elementary school, education, educational programs, educational process, psychological assessment, development.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ И ПРОЦЕССЫ АДАПТАЦИИ К ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМУ ПРОЦЕССУ УЧАЩИХСЯ МЛАДШИХ КЛАССОВ.

Аннотация. В этой статье мы рассматриваем важнейшие аспекты образовательной адаптации учащихся начальной школы, изучая методы и подходы, позволяющие оптимизировать их учебный путь и обеспечить успешный учебный процесс.

Ключевые слова: начальная школа, образование, образовательные программы, образовательный процесс, психологическая оценка, развитие.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv jarayoniga moslashish sayohati ularning akademik rivojlanishidagi muhim bosqichni belgilaydi. Yosh o'quvchilar rasmiy ta'limning ushbu yangi bosqichiga kirishar ekan, ular o'zlarining ta'lim tajribasini shakllantiradigan turli qiyinchiliklar va imkoniyatlarga duch kelishadi. Maktab muhitiga muammosiz o'tish muhimligini tan olgan holda, o'qituvchilar va manfaatdor tomonlar boshlang'ich sinf o'quvchilarining moslashuvini qo'llab-quvvatlash uchun samarali strategiyalarni qo'llashlari kerak. Yosh o'quvchilarga ta'sir ko'rsatadigan noyob ehtiyojlar, xususiyatlar va psixologik omillarni tushunish orqali biz ularning akademik o'sishi va umumiy farovonligiga yordam beradigan tarbiyalovchi va rag'batlantiruvchi muhit yaratishimiz mumkin. Tuzilgan ta'lim muhitiga o'tish bolaning hayotida muhim bosqich bo'lishi mumkin. Boshlang'ich maktab o'quvchilari uchun bu davr ularning akademik sayohatlari uchun poydevor qo'yadigan rasmiy o'rganish tajribasining boshlanishini anglatadi. Ta'lim jarayoniga muammosiz moslashishni ta'minlash uchun boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'ziga xos ehtiyojlari va xususiyatlarini hisobga olish kerak. Ushbu maqola yosh o'quvchilarning maktab muhitiga moslashishini qo'llab-quvvatlash va ularning ta'lim tajribasini optimallashtirish uchun samarali strategiyalarni o'rganadi.

Psixologik xususiyatlarni tushunish:

Muayyan moslashish strategiyalarini o'rganishdan oldin, boshlang'ich maktab o'quvchilarining psixologik xususiyatlarini tan olish juda muhimdir. Bularga ularning qiziqishi, o'rganishga bo'lgan ishtiyoqi, ijtimoiy rivojlanish ehtiyojlari va turli xil e'tiborni o'z ichiga oladi.

Ushbu xususiyatlarni e'tirof etgan holda, o'qituvchilar boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun qo'llab-quvvatlovchi va qiziqarli o'quv muhitini yaratish uchun o'z yondashuvlarini moslashtirishlari mumkin.

Sinfda qulay muhit yaratish:

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining moslashuvini osonlashtirishning asosiy strategiyalaridan biri tarbiyalanuvchi va inklyuziv sinf muhitini yaratishdir. Bunga o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida ijobiy munosabatlarni rivojlantirish, tengdoshlar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish va ochiq muloqotni rag'batlantirish orqali erishish mumkin. Xavfsiz va qo'llab-quvvatlovchi sinf muhiti yosh o'quvchilarga o'zlarini qulay, qadrli va o'quv jarayonida faol ishtirok etishga undash imkonini beradi.

Shaxsiylashtirilgan ta'lim usullari:

Har bir o'quvchi o'ziga xos, individual o'rganish uslublari, qiziqishlari va kuchli tomonlariga ega. Shaxsiylashtirilgan ta'lim yondashuvlarini qabul qilish boshlang'ich sinf o'quvchilarining turli ehtiyojlarini qondirish va ularning ta'lim tajribasini oshirishga yordam beradi. Turli xil o'qitish usullarini qo'llash, o'z-o'zini boshqarish uchun imkoniyatlar yaratish va kerak bo'lganda qo'shimcha yordam ko'rsatish orqali o'qituvchilar har bir o'quvchi sinfda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur ko'rsatmalarni olishini ta'minlashi mumkin.

O'quvchilarning faolligi va motivatsiyasini oshirish:

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'quv jarayoniga jalb qilish ularning qiziqishi va rag'batini saqlab qolish uchun zarurdir. Interfaol o'qitish usullari, amaliy mashg'ulotlar va ijodiy o'rganish tajribalarini o'z ichiga yosh o'quvchilar e'tiborini jalb qilish va o'qishni qiziqarli qilish mumkin. Bundan tashqari, o'quvchilarning yutuqlarini e'tirof etish va taqdirlash ularning o'ziga bo'lgan hurmatini oshirishi va sinfdagi mashg'ulotlarda doimiy ishtirok etishiga yordam beradi.

Ota-onalar va vasiylar bilan hamkorlik:

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ta'lim-tarbiya jarayoniga moslashishini qo'llab-quvvatlashda ota-onalar va vasiylarning o'rni katta. Oilalar bilan ochiq muloqot yo'nalishlarini o'rnatish, ularni farzandining o'quv safariga jalb qilish, ularning fikr-mulohazalarini va hissalarini izlash uy va maktab o'rtasida hamkorlikdagi hamkorlikni yaratishi mumkin. Birgalikda ishlash orqali o'qituvchilar va ota-onalar o'quvchilarning sinf ichida va tashqarisida doimiy qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirishni ta'minlashi mumkin.

O'quv faoliyatiga oid psixologik tadqiqotlar ilmiy izlanishlarning katta qismini tashkil etadi. L.S.Vigotskiy inson faoliyati va psixikasi – ruhiyatining uzviy bog'liqligi tamoyilini asoslagan edi: psixika faoliyatsiz, faoliyat psixikasiz amal qilmaydi. L.S.Vigotskiyning qarashlarini S.L.Rubinshteyn o'z tadqiqotlarida yanada rivojlantirdi. S.L.Rubinshteynning ta'kidlashicha, hissiyotlar faoliyat dinamikasi, sur'ati va tonusini belgilaydi. Shuning uchun ham har bir yosh davri uchun xos bo'lgan motivlar sohasining belgilangan rivojlanish qonuniyatlari ta'limning yangi dasturlarini ishlab chiqish hamda unda maxsus vazifalarni belgilash orqali o'quv biluv motivlarini faollashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Maktab ta'limi o'quvchining turmush tarzini, ijtimoiy mavqeini, sinf jamoasi va oila muhitidagi o'rnini o'zgartiradi. Uning vazifasi o'qishdan, bilim olish, ko'nikma va malakalarni egallash, o'zlashtirishdan iborat bo'lib qoladi. Bunda bolalar muhitga moslashishi kerak bo'ladi.

Boshlang'ich sinf yoshidagi o'quvchilarning o'quv faoliyatlari murakkab bo'lgan ko'p darajali motivlar tizimi bilan boshqariladi. O'quv faoliyati motivlari o'quvchilar nima uchun o'qiyotganlarini ko'rsatib beradi. Maktabning birinchi sinfiga kelgan bolalarda ijtimoiy motivlar ustunlik qiladi. Bu motivlar atrofdagilar orasida yangi mavqeni egallash, ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan va baholaniladigan faoliyat bilan bog'liq bo'lgan motivlardir. Maktabga birinchi bor kelgan bola o'z faoliyatining tub mohiyati va vazifasini to'la tushunib yetmaydi, balki hamma maktabga borishi kerak deb biladi. Kattalarning ko'rsatmalariga amal qilib tirishqoqlik bilan mashg'ulotlarga kirishib ketadi. Oradan ma'lum vaqt o'tgach, shodiyona lahzalarning taassuroti kamayishi bilan maktabning tashqi belgilari o'z ahamiyatini yo'qota boradi va bola o'qishni kundalik aqliy mehnat ekanligini anglaydi. Bu holatda bola aqliy mehnat ko'nikmasiga ega bo'lmasa uning o'qishdan ko'ngli soviydi, unda umidsizlik hissi vujudga keladi, o'qituvchi esa bunday holning oldini olish uchun bolaga ta'limning o'yindan farqi, qiziqarliligi haqida ma'lumotlar berishi, amalda ko'rsatib isbotlab berishi va uni shu faoliyatga tayyorlashi kerak

Xulosa

Ta'lim jarayoniga moslashish boshlang'ich sinf o'quvchilarining akademik rivojlanishining muhim bosqichidir. Ularning psixologik xususiyatlarini tushunish, qo'llab-quvvatlovchi sinf muhitini yaratish, shaxsiylashtirilgan ta'lim yondashuvlarini joriy etish, o'quvchilarning faolligini oshirish va ota-onalar bilan hamkorlikni rivojlantirish orqali o'qituvchilar yosh o'quvchilarning muammosiz o'tishini osonlashtirishi mumkin. Ushbu strategiyalarni qo'llash orqali biz boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun akademik muvaffaqiyat va umrbod ta'lim olish uchun poydevor qo'yadigan qulay va boyituvchi ta'lim tajribasini yaratishimiz mumkin.

REFERENCES

1. Avlaev O.U. Boshlang'ich sinf o'quvchilari tasavvurida o'qituvchi timsoli. "Maktab va hayot" jurnali. 2019, №2, 5-8 b.
2. Avlaev O.U. Talabalar kamolotida ijtimoiy intellektning gender farqlari. «Psixologiya» ilmiy jurnal.2021. № 1, 34-41 betlar.
3. www.ziyonet.uz
4. G'oziev E.G'. O'quvchilarning o'quv faoliyatini boshqarish. – Toshkent, 1988. - 102 b.
5. Jabborov A.M. Pedagogik psixologiyaning etnik asoslari. –Toshkent: "Zarqalam", 2006. - 48 b